

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ve Eğitim Süreçlerinin İncelenmesi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Kübra Süreyya AÇIKEL¹, Zehra ÖZTÜRK²

1 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, HBÖGM, kubrasureyya.acikel@meb.gov.tr, ORCID: 0000-0002-2832-1442.

2 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, HBÖGM, zehra.ozturk@meb.gov.tr, ORCID: 0000-0002-9364-5734.

Gönderilme Tarihi: 09.08.2022 Kabul Tarihi: 21.03.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1159853

Atıf: "Açikel, K. S., ve Öztürk, Z. (2023). Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ve eğitim süreçlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52 (239), 2203-2240. DOI: 10.37669/milliegitim.1159853"

Öz

Bu araştırmada açık öğretim liselerinde öğrenim gören öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin ve eğitim süreçlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, genel tarama yöntemlerinden tekil tarama modeli kullanılmıştır. 447 öğrenciye çevrim içi ortamda anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma bulgularında sosyodemografik özelliklere göre dağılımlarda; cinsiyet göre kadınların, yaşa göre 18-27 yaş arasındakilerin, yaşadıkları ile göre İstanbul'da yaşayanların, medeni durumlarına göre evlilerin, çocuk durumuna göre çocuğu olmayanların, çalışma durumuna göre herhangi bir işte çalışmayanların, bilgisayar ve internet kullanımına göre orta ve ileri düzeyde bilgisayar ve internet kullanabilenlerin, anne-baba eğitim düzeyleri ilkökul ve altı, eş eğitim düzeyi ise ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma olanların, evdeki imkânlarına göre bilgisayar ve internet bağlantısı bulunanların, gelir düzeyleri asgari ücretin altındakilerin oranının fazla olduğu görülmüştür. Eğitim süreçlerine bakıldığında öğrencilerin çoğunlukla ortaokul ve ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılmış olup ekonomik nedenlerle eğitimlerini yarıda bıraktığı görülmüştür. Açık öğretim liselerine meslek ve diploma sahibi olmak amacıyla kayıt yaptıran ve okul türlerinden Açık Öğretim Lisesi'ni tercih eden öğrencilerin oranı diğerlerine göre daha fazladır. Çoğunluğu daha önce herhangi bir uzaktan eğitim faaliyetine katılmayan öğrenciler, ders seçme ve kayıt işlemlerini kendileri yapmakta, ders çalışırken daha çok dijital materyalleri tercih etmektedirler. Açık öğretim liselerinden mezun olduktan sonra da eğitimlerine devam etmeyi planlamaktadırlar. -Öğrenciler, açık öğretim liselerinde eğitimin etkililiğinin artırılması adına eğitim sistemi, kayıt ve ders seçme işlemleri, mezuniyet şartları, sınavlar, ders kitapları, öğrencilere yapılan bilgilendirmeler ve öğrenim süreçlerindeki faaliyetler ile ilgili önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: açık öğretim okulları, açık öğretim lisesi, mesleki açık öğretim lisesi, açık öğretim imam hatip lisesi, sosyodemografik özellikler, eğitim süreci

Investigations of Sociodemographic Characteristics and Educational Processes of Open Education High School Students

Abstract

In this study, it was aimed to determine the sociodemographic characteristics and educational processes of the students studying in open education high schools. In the research, a single screening model from the general screening methods was used. An online questionnaire was applied to 447 students. When we examined research findings based on personal characteristics, it is seen that according to gender womens, according to age individuals in the 18-27 age group, according to the city where they live individuals living in Istanbul, according to marital status married individuals, according to child status individuals without children, according to working status individuals who do not work in any job, and according to facilities at home individuals who can use computers and the internet at medium and advanced levels, individuals whose parental education level is primary school or below, whose spouse education level is secondary school (high school) leaving middle class, individuals who have a computer and internet connection at home, and individuals whose income level is below the minimum wage have higher percentage in this distribution. In the distributions according to educational characteristics, it was seen that students mostly left the middle school and secondary education (high school) intermediate class and left their education halfway due to economic reasons. The rate of individuals who enroll in open education high schools for the purpose of having a profession and diploma and prefer Open Education High School from school types is higher than others. Students, most of whom have not participated in any distance education activities before, do their course selection and registration process themselves, and they prefer digital materials while studying. They plan to continue their education after graduating from open education high schools. Students, made suggestions about the education system, registration and course selection procedures, graduation conditions, exams, textbooks, information given to students and activities in the learning process in order to increase the effectiveness of education in open education high schools.

Keywords: *open education schools, open education high school, open vocational high school, open education imam hatip high school, sociodemographic features, education process*

Giriş

Bireyler doğumdan ölüme kadar öğrenmeye ihtiyaç duyarlar. Hayat boyu öğrenme, zaman, mekân, yaş, sosyal ve ekonomik statü gibi herhangi bir sınır olmadan gerçekleşmektedir (MEB, 2022e). Hayat boyu öğrenme ile bireyler günümüz bilgi toplumuna uyum sağlayabilmekte, iş hayatında etkin bir şekilde rol alabilmekte ve

etkili bir sosyal yaşama sahip olabilmektedirler (Mollaibrahimoğlu, 2016). Toprak ve Erdoğan' a (2012) göre, hayat boyu öğrenmenin ülkelerdeki ekonomik büyümenin sağlanması, bireysel fayda ve kendini gerçekleştirme ihtiyacının karşılanması, sosyalleşme ile demokratikleşmenin gerçekleşmesi olmak üzere üç temel işlevi vardır.

Hayat boyu öğrenme, örgün ve yaygın eğitim yoluyla gerçekleştirilebilmektedir. Örgün eğitim, temel eğitimden yükseköğretim seviyesine kadar planlı ve programlı eğitim, yaygın eğitim ise örgün eğitim faaliyetleri ile birlikte veya dışındaki tüm eğitim etkinlikleri olarak tanımlanmaktadır (Coombs ve Ahmed 1973; akt. Duman, 2003; MEB, 2018; MEB, 2022g). Öğrencilerin bir kısmı örgün eğitimi kendi istekleriyle ya da çevresel faktörlerin etkisiyle bırakmak zorunda kalmaktadır. Örgün eğitim çağında olan öğrencilerin çeşitli sebeplerden dolayı içinde bulunduğu eğitim basamağını tamamlayamaması, okulu bırakma ya da terk etme olarak adlandırılmaktadır (Dekkers ve Claassen, 2001). Alanyazında araştırmacılar, okul terkinin nedenlerinde akademik başarının düşük olması, motivasyon eksikliği ve bazı demografik veriler üzerinde durmuşlardır (French ve Conrad, 2001). Taylı (2008) yaptığı çalışmada, okul terk etme nedenlerini öğretmenlere, arkadaşlara, okula ilişkin nedenler ile ailesel, kişisel ve toplumsal nedenler olmak üzere altı başlık altında toplamıştır.

Yapılan çalışmalara göre öğrenciler en çok lise yıllarında, yoğunlukla 10. sınıf veya 11. sınıflarda (Battin-Pearson ve diğerleri, 2000; Chuang, 1997; McMillan ve diğerleri, 1994) okulu terk etmektedirler. Okul terki iki şekilde gerçekleşmektedir: i) Öğrencinin bir okul türünden ayrılıp başka bir okul türüne geçmesi – örneğin düz liseyi bırakıp meslek eğitimi alması – ii) Devam edilen eğitim basamağının yarım bırakılarak alternatif eğitim kurumlarında tamamlanması (Daniel ve diğerleri, 2006). Chuang (1997) yaptığı çalışmada okulu terk etmiş öğrencilerin %45' inin alternatif yollarla eğitime yeniden başladıkları sonucuna varmıştır.

Yurt dışında bireylerin yarım kalan eğitimlerini tamamlayabildikleri eğitim kurumları bulunmaktadır. Örneğin; Almanya'da "Abendschule" olarak adlandırılan okulların ilki 1927 yılında Peter Adalbert Silbermann tarafından kurulmuştur (Peter-A.-Silbermann-Schule, 2022). "Abendschule"lerde ortaokul ve lise eğitimleri tamamlanabilmektedir. Bunun yanı sıra "Abendschule"lere bağlı olarak halk eğitimi merkezlerinde, ustalık ve teknik eğitim sunulmaktadır (Forbildung, 2022). Ortaöğretimde okul terki oranları yüksek olan Pakistan' da, bu yaş gruplarının istihdama kazandırılması ve aylık kazançlarının artırılması için teknik ve mesleki eğitim programları uygulanmaktadır (Chamadia ve Mubarik, 2021). Hindistan' da 1989 yılında kurulan "The National Institute of Open Schooling" (NIOS) eğitim kurumunda, başlangıçta uzaktan eğitim yöntemiyle okuryazarlığı artırmak hedeflenmiş olup günümüzde temel eğitim ve lise eğitiminin yanı sıra meslek kursları da düzenlenmektedir.

(NIOS, 2022). Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ise lise düzeyinde uzaktan eğitim veren sanal okullarda, tamamlayıcı ve tam zamanlı uygulamalar bulunmaktadır (Murphy ve diğerleri, 2011).

Türkiye'de öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerinden eşit olarak yararlanmaları ve okula devam etmeleri kanun ve yönetmelikler ile desteklenmektedir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun (1973) 4' üncü maddesinde “*Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet, engellilik ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.*”, aynı Kanunun 8'inci maddesinde “*Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.*”, ve yine aynı Kanunun 27' inci maddesinde “*İlköğretimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.*” denilmektedir. 2424 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliğinin (MEB, 2012) 9' uncu maddesinin 1' inci fıkrasında “*Öğrencilerin eğitim sistemi dışında bırakılmamasını sağlamak.*” eğitim öğretim hizmetlerinin ortak görevi olarak tanımlanmaktadır.

TÜİK ([Türkiye İstatistik Kurumu], 2012-2020) verilerine göre 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı kapsamında ilkökul kurumlarına okullaşma oranı %93.2, ortaokul kurumlarında %88.9 ortaöğretim kurumlarında ise %87.9' dur (Açık öğretim liseleri dâhil). Okullaşma oranı, örgün eğitim kurumları ile birlikte yaygın eğitim kurumları ile desteklenmektedir. Herhangi bir özür durumu, tutukluluk hali, hastalık, yaşadığı yerde okul olmama veya eğitime erişime sağlayamama gibi nedenlerle öğrenimlerine devam edemeyen veya örgün eğitim yaş sınırını geçmiş bireyler, açık öğretim okullarında örgün eğitim düzeyinde hizmet alabilmektedir. Bunun yanı sıra örgün eğitim çağı içerisindeki öğrenciler iki yıl üst üste sınıfta kalma, devamsızlık, örgün eğitim dışına çıkarma disiplin cezası alma gibi nedenlerle örgün eğitimlerini tamamlamak için Millî Eğitim Bakanlığı yönetmeliklerinde belirtilen hususlarla açık öğretim okullarına yönlendirilmektedirler (MEB, 2013). Akademik başarısı yüksek olup üniversite sınavına hazırlanmak ve dershaneye daha fazla zaman ayırmak için velilerinin istekleri ile açık öğretim okullarına geçiş yapan öğrenciler de bulunmaktadır (Şahin ve Uysal, 2017).

1958 yılında uzaktan eğitim uygulaması olarak başlayan açık öğretim sistemi (MEB, 2022b), sırasıyla Açık Öğretim Lisesi (1992-1993 eğitim ve öğretim yılı), Açık Öğretim Ortaokulu (1998-1999 eğitim ve öğretim yılı), Mesleki Açık Öğretim Lisesi (2006-2007 eğitim ve öğretim yılı) ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi'nin

(2016-2017 eğitim ve öğretim yılı) kurulmasıyla sistematik bir boyut kazanmıştır. Bu okullardan mesleki açık öğretim liseleri ve açık öğretim imam hatip liselerinde uzaktan eğitim sisteminin yanı sıra alan (dal) dersleri yüz yüze eğitim ile verilmektedir. Açık öğretim liselerinde sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi sistemi uygulanmaktadır. Eğitim ve öğretim yılları dönemlerden oluşmakta, her dönem kayıt yenileme işlemleri yapılmaktadır. Bu dönemlerde belirli mezuniyet kredisine ulaşan öğrenciler mezun olmaktadır. Açık öğretim liselerine en az ilköğretim veya ortaokul mezunu öğrenciler kayıt yaptırarak yarım kalan eğitimlerini tamamlayabilmektedir. Bununla birlikte meslek edinmek veya farklı bir alanda öğrenim görmek isteyen lise ve üzeri eğitim düzeyindeki bireyler de kayıt yaptırabilmektedir. Türkiye'deki yıllara göre açık öğretim liseleri öğrenci sayıları Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1*Eğitim ve Öğretim Yıllarına Göre Açık Öğretim Liseleri Öğrenci Sayıları*

Eğitim ve Öğretim Yılı	Açık Öğretim Lisesi	Mesleki Açık Öğretim Lisesi*	Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi**	Toplam
2006-2007	281.427	72.469	-	353.896
2007-2008	246.495	87.651	-	334.146
2008-2009	361.877	146.165	-	508.042
2009-2010	421.646	179.392	-	601.038
2010-2011	545.601	232.612	-	778.213
2011-2012	680.139	260.129	-	940.268
2012-2013	769.740	244.669	-	1.014.409
2013-2014	1.012.349	294.645	-	1.306.994
2014-2015	1.137.110	211.386	121.938	1.470.434
2015-2016	1.212.992	201.808	121.335	1.536.135
2016-2017	1.196.644	219.492	138.802	1.554.938
2017-2018	1.090.830	192.094	112.697	1.395.621
2018-2019	1.107.783	174.287	107.867	1.389.937
2019-2020	1.097.394	156.613	107.160	1.361.167
2020-2021	1.254.420	105.969	91.942	1.452.331
2021-2022	1.379.732	90.509	96.014	1.566.255

Kaynak: (MEB, 2022i).

* Mesleki Açık Öğretim Lisesi, 1995 yılından 2006 yılına kadar Açık Öğretim Lisesi bünyesinde faaliyetlerini yürütmüştür.

**Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi, 2006-2017 yılları arasında Mesleki Açık Öğretim Lisesi bünyesinde faaliyetlerini yürütmüştür.

Tablo 1’ de görüldüğü üzere 2006-2007 eğitim ve öğretim yılında 353 bin 896 öğrencisi bulunan açık öğretim liselerindeki öğrenci sayısı yıllar içerisinde artarak 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibarıyla 1 milyon 566 bin 255 öğrenci mevcuduna ulaşmıştır. Bu sayı örgün eğitim kapsamındaki resmi ve özel eğitim kurumlarındaki öğrenci sayısının yaklaşık %8’ini oluşturmaktadır (MEB, 2022f).

Türkiye’ de 2012-2013 eğitim ve öğretim yılı ile zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve 4+4+4 kademelerine ayrılması ile okullaşma oranının artırılması hedeflendiğinden (Dirik, 2020), açık öğretim okulları bireylerin yarım kalan eğitimlerini tamamlayabilmeleri ve toplumsal sorunların çözümü için alternatif bir kurum olarak düşünülebilir. Çünkü bir ülkenin okul terki oranı, eğitim sisteminin şu anki ve gelecekteki sorunlarının önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Graeff-Martins ve diğerleri, 2006). Eğitimi yarım bırakan bireyler toplumda genellikle sorunlarla karşılaşmakta, eğitim düzeyi yüksek bireylere göre çok daha düşük bir gelire sahip olmakta ve vasıfsız eleman olarak değerlendirilip niteliksiz işlerde çalışmaktadırlar (Chuang, 1997; Doll ve Hess, 2001; Ellenbogen ve Chamberland, 1997; Rees ve Mocan, 1997). Bu durum ülke ekonomisini de olumsuz etkileyebilecektir. Çünkü nitelikli olmayan kesim, ülke ekonomisine daha az destekte bulunmaktadır ve bu bireylere yapılacak olan sosyal yardımlar ve diğer hizmetlerin oranı da diğer vatandaşlara göre fazla olacaktır (Campbell, 2004). Ayrıca okul terki sorunu toplumdaki ekonomik sorunların yanında suç oranlarında ve anti sosyal davranışların da artışı beraberinde getirmektedir (Taylı, 2008). Bu yüzden eğitimi yarım kalan bireyleri açık öğretim okulları ile eğitime dâhil etmek ülke ekonomisi ve sosyal hayat açısından oldukça önemlidir.

Alanyazında açık öğretim okulları ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle öğrencilerin açık öğretim okullarına geçiş nedenleri ve açık öğretim okullarının tarihsel gelişimi ile ilgilidir (Belen ve diğerleri, 2021; Bozkurt, 2017; Can ve Sakallı, 2023; Çam ve Bayram, 2015; Çetinkaya ve Demirel; 2022; Güçlü ve Bozgeyikli, 2017; Öncü, 2017; Sözer, 2017). Ancak bir milyondan fazla öğrencisi olan ve öğrenci sayıları gittikçe artan bu kurumlardaki öğrencilerin özelliklerinin ve kayıt sürecinden sonraki dönemlerinin incelenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Açık öğretim liselerine devam eden bireylerin sosyodemografik özelliklerini belirlenmesi ve öğrencilerin bu okullara kayıt işlemlerinden mezuniyete kadarki eğitim süreçlerinin detaylı incelenmesinin alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra açık öğretim liseleri öğrencilerinin de eğitim sistemine yönelik önerileri alınarak, ihtiyaçlarına göre eğitim programlarının geliştirilmesi ve güncellenmesi adına bir yol haritası çizmesi beklenmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Açık öğretim liselerindeki öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine (kişisel ve aile) göre dağılımları nasıldır?
2. Açık öğretim liselerindeki öğrencilerin;
  - Öğrenim gördükleri okul türüne,
  - Önceki eğitim düzeylerine,
  - Daha önceki eğitimlerini tamamlamama nedenlerine,
  - Önceki eğitimlerindeki mezuniyet yılları ve açık öğretim liselerine kayıt yıllarına,
  - Açık öğretim okullarından haberdar olma durumlarına,
  - Öğrenim görme nedenlerine,
  - Teknolojiyi kullanma düzeylerine,
  - Kayıt ve ders işlemlerindeki tercihlerine,
  - Açık öğretim sistemini değerlendirmelerine,
  - Öğrenim sürecindeki yaşadıkları sorunlara,
  - Mezuniyetlerine ilişkin düşüncelerine,göre dağılımları nasıldır?
3. Açık öğretim liseleri öğrencilerinin açık öğretim okullarındaki eğitimin etkililiğinin artırılmasına yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin ve eğitim süreçlerinin incelendiği bu araştırma, genel tarama yöntemlerinden tekil tarama modelindedir. Tekil tarama modeli, anlık veya zamansal durum tespitlerinin yapıldığı, değişkenlerin tür ya da miktar olarak betimlendiği modeldir (Karasar, 2020).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı ikinci dönemi itibarıyla açık öğretim liselerinde öğrenim gören gönüllülük esasıyla belirlenen 447 öğrenciden oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin ve eğitim süreçlerinin incelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket geliştirilirken öncelikle açık öğretim liseleri öğrencilerinin özelliklerini belirlemek amacıyla alan yazın taraması yapılarak açık öğretim okullarına devam eden bireylerin kişisel özellikleri, aile özellikleri ve eğitim özelliklerine ilişkin bilgi toplanmıştır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan açık öğretim okulları personeliyle de görüşmeler sağlanarak öğrenciler hakkında bilgi edinilmiştir. Maddelerin oluşturulmasında, düzenlenmesinde ve geçerlik güvenirliğinin sağlanmasında farklı üniversitelerin yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme, eğitimde ölçme ve değerlendirme, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi programlarındaki akademisyenlerden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü sonucu anket, 33 madde olarak düzenlenmiştir. Ankette öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi için cinsiyet, yaş, okul türü, yaşadıkları il, medeni durum, çocuk sayısı, çalışma durumu, anne, baba ve eş eğitim durumu, gelir durumu ve evdeki materyallerine ilişkin maddeler oluşturulmuştur. Eğitim süreçlerinin incelenmesi için de önceki eğitim düzeylerine, eğitimlerini tamamlamama nedenlerine, önceki eğitimlerindeki mezuniyet ve açık öğretim liselerine kayıt yıllarına, açık öğretim okullarından haberdar olma durumlarına, açık öğretim liselerinde öğrenim görme nedenlerine, teknolojiyi kullanma düzeylerine, kayıt ve ders işlemlerindeki tercihlerine, açık öğretim sistemini değerlendirmelerine, mezuniyete ilişkin düşüncelerine, eğitimlerin etkililiğinin artırılmasına ilişkin önerilerine yönelik maddeler eklenmiştir. Çevrim içi ortamda yaklaşık 20 öğrenciye pilot uygulama yapılmıştır. Bazı maddeler açık ve anlaşılır olmadığı için ifadeler hedef kitlenin anlayabileceği düzeyde yeniden düzenlenmiş ve ankete son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada açık öğretim liseleri öğrenci anketi, Google Forms aracılığıyla çevrim içi ortamda uygulanmıştır. Google Forms' ta öğrencilere anket hakkında bilgilendirme yapılmış, verilerin kesinlikle araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine ve eğitim süreçlerindeki durumlarına göre dağılımını göstermek amacıyla yüzde ve frekans değerlerini hesaplamak için SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Çevrim içi ortamda uygulanan anket verileri SPSS programına aktarılmıştır. 447 verinin bulunduğu veri setinin düzenli hale getirilmesi için kayıp veri çözümlemesi yapılmıştır.

Kayıp değerlerin rastgele olup olmadığını belirlemek amacıyla Little MCAR testi yapılmış ve $p > .05$ olduğu için rastgele olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kayıp veri oranının %5'ten düşük olduğu durumlarda bu verilerin düzenlenmesi için kullanılacak yöntemler benzer sonuçlar vereceği için (Tabachnick ve Fidell, 2013) veri setindeki yedi kayıp değer çıkarılmış, 440 veri üzerinden analiz yapılmıştır.

Etik Kurulu

Anketin uygulanması için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 27.05.2022 tarihli ve 2022-SBB-0226 sayılı Etik Kurul Onayı alınmıştır.

Bulgular

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerine (Kişisel İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinden kişisel özelliklerine göre dağılımlarına ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde sırasıyla açıklanmıştır.

Tablo 2

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	292	66.4
Erkek	148	33.6
Toplam	440	100

Tablo 2'ye göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %66.4'ü kadın, %33.6'sı erkektir. Bu durum öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluştuğunu göstermektedir.

Tablo 3

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Yaşa Göre Dağılımları

Yaş Grubu	Frekans	Yüzde (%)
18-27 yaş arası	239	54.3
28-38 yaş arası	144	32.7
39-49 yaş arası	50	11.4
50-59 yaş arası	5	1.1
60 yaş ve üzeri	2	.5
Toplam	440	100

Tablo 3' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %54.3' ü 18-27 yaş arasındadır. 50 yaş ve üzeri öğrenci sayısı oldukça azdır (%1.6).

Tablo 4

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Yaşadıkları İle Göre Dağılımları

İl	Frekans	Yüzde (%)
Adana	12	2.7
Adıyaman	7	1.6
Afyonkarahisar	6	1.4
Ağrı	1	.2
Ankara	49	11.1
Antalya	7	1.6
Aydın	4	.9
Balıkesir	6	1.4
Bingöl	1	.2
Bitlis	3	.7
Bursa	14	3.2
Çorum	2	.5
Denizli	2	.5
Diyarbakır	11	2.5
Elazığ	4	.9
Erzincan	1	.2
Erzurum	5	1.1
Eskişehir	2	.5
Gaziantep	24	5.5
Giresun	1	.2
Hakkâri	2	.5
Hatay	4	.9
Isparta	1	.2
Mersin	4	.9
İstanbul	107	24.3
İzmir	18	4.1
Kars	1	.2
Kayseri	12	2.7
Kırklareli	1	.2

Kırşehir	1	.2
Kocaeli	9	2
Konya	13	3
Kütahya	1	.2
Malatya	2	.5
Manisa	4	.9
Kahramanmaraş	5	1.1
Mardin	3	.7
Muğla	3	.7
Nevşehir	4	.9
Niğde	2	.5
Ordu	3	.7
Sakarya	7	1.6
Samsun	1	.2
Sivas	9	2
Tekirdağ	6	1.4
Tokat	2	.5
Trabzon	1	.2
Şanlıurfa	9	2
Uşak	2	.5
Van	9	2
Yozgat	4	.9
Zonguldak	2	.5
Aksaray	2	.5
Kırıkkale	3	.7
Batman	6	1.4
Şırnak	3	.7
Ardahan	1	.2
Iğdır	1	.2
Yalova	1	.2
Karabük	1	.2
Kilis	2	.5
Osmaniye	3	.7
Düzce	3	.7
Toplam	440	100

Tablo 4' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin yaklaşık %25' i İstanbul'da yaşamaktadır. Diğer illerin oranları İstanbul' a göre daha azdır.

Tablo 5

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde (%)
Evli	227	51.5
Bekâr	187	42.5
Boşanmış	24	5.5
Eşini kaybetmiş	2	.5
Toplam	440	100

Tablo 5' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %51.5' inin medeni durumu evli, %42.5' inin bekârdır. Boşanmış ve eşini kaybetmiş olanların oranı ise daha azdır (%6).

Tablo 6

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Çocuk Sayısına Göre Dağılımları

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde (%)
Yok	216	49.1
1	59	13.4
2	102	23.2
3 ve üstü	63	14.3
Toplam	440	100

Tablo 6' ya göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %49.1' inin çocuğu yoktur. Bir çocuğu olanların oranı %13.4, iki çocuğu olanların oranı %23.2, üç ve üstü çocuğu olanların oranı ise %14.3'tür.

Tablo 7*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları*

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Çalışmıyorum	230	52.3
Emekliyim	2	.5
İş buldukça çalışıyorum	55	12.5
Kamu sektöründe tam günlük bir işte çalışıyorum	26	5.9
Kamu sektöründe yarı zamanlı bir işte çalışıyorum	1	.2
Özel sektörde tam günlük bir işte çalışıyorum	121	27.5
Özel sektörde yarı zamanlı bir işte çalışıyorum	5	1.1
Toplam	440	100

Tablo 7'ye göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %52.3' ü çalışmamaktadır. Çalışan kesimde ise özel sektörde tam günlük bir işte çalışanların oranı (%27.5) diğer çalışma durumlarına göre daha fazladır. Kamu sektöründe çalışanların oranı (%6.1), özel sektörde çalışanların oranına (%28.6) göre daha azdır.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerine (Aile) İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinden aile özelliklerine göre dağılımlarına ilişkin yüzde ve frekans değerleri tablolar halinde sırasıyla açıklanmıştır.

Tablo 8*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları*

Anne Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Okuryazar değil	115	26.1
Okuryazar	62	14.1
İlkokul mezunu	175	39.8
Ortaokul ara sınıftan ayrılma	9	2.1
Ortaokul mezunu	34	7.7
Ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma	8	1.8
Ortaöğretim (lise) mezunu	23	5.3
Ön lisans mezunu	5	1.1
Lisans mezunu	5	1.1
Lisansüstü mezunu	4	.9
Toplam	440	100

Tablo 8’ de açık öğretim liseleri öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine bakıldığında ilkokul mezunu oranının (%39.8) ve okuryazar olmayanların oranının (%26.1) yüksek olduğu görülmektedir. Lise ve üzeri mezuniyet durumu olanların oranı (%8.4) diğerlerine göre daha azdır.

Tablo 9*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları*

Baba Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Okuryazar değil	34	7.7
Okuryazar	54	12.3
İlkokul mezunu	205	46.6
Ortaokul ara sınıftan ayrılma	23	5.2
Ortaokul mezunu	61	13.9
Ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma	9	2
Ortaöğretim (lise) mezunu	36	8.2
Ön lisans mezunu	10	2.3
Lisans mezunu	4	.9
Lisansüstü mezunu	4	.9
Toplam	440	100

Tablo 9’ a göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin baba eğitim düzeylerinde ilkokul mezunu olanların oranı (%46.6) yüksek, lise ve üzeri mezuniyet durumu olanların oranı (%12.3) daha azdır.

Tablo 10*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Eş Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları*

Eş Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Eşim yok	172	39.1
Okuryazar değil	11	2.5
Okuryazar	8	1.8
İlkokul mezunu	37	8.4
Ortaokul ara sınıftan ayrılma	60	13.6
Ortaokul mezunu	23	5.2
Ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma	76	17.3
Ortaöğretim (lise) mezunu	25	5.7
Ön lisans mezunu	21	4.8
Lisans mezunu	7	1.6
Toplam	440	100

Tablo 10’ da açık öğretim liseleri öğrencilerinin eşlerinin eğitim düzeylerinde en yüksek oran (%17.3) ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma düzeyinde olduğu görülmektedir. Lise ve üzeri mezuniyet durumu olanların oranı (%12.1) daha azdır.

Tablo 11

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Evlerinde Bulunan Materyallere Göre Dağılımları

Evdeki Materyaller	Frekans	Yüzde (%)
Bilgisayar	186	22
İnternet	390	46.1
Kitaplık	162	19.2
Çalışma odası	107	12.7
Toplam	845	100

Tablo 11’e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %46.1’ inin evinde internet bağlantısı bulunmaktadır. Evinde bilgisayar bulunanların oranı (%22) ve kitaplık bulunanların oranı (%19.2) iken çalışma odası bulunanların oranı (%12.7) diğerlerine göre daha azdır.

Tablo 12

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Dağılımları

Aylık Gelir	Frekans	Yüzde (%)
4253 TL’ den az (asgari ücretten az)	206	46.8
4253-6000 TL arası	165	37.5
6001 TL ve üzeri	69	15.7
Toplam	440	100

Not: Asgari ücret hesaplamaları için Nisan 2022 tarihi dikkate alınmıştır.

Tablo 12’ de açık öğretim liseleri öğrencilerinin %46.8’ inin ailedeki aylık gelir ortalamasının asgari ücretten (4253TL) az olduğu görülmektedir. 4253 TL ile 6000 TL arası maaş alanların oranı %37.5 iken 6001 TL ve üzeri geliri olan öğrenci oranı %15.7’ dir.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Eğitim Bilgileri İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin eğitim bilgilerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Eğitim Bilgilerine Göre Dağılımları*

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde (%)
Okul Türü	Açık Öğretim Lisesi	414	94.1
	Mesleki Açık Öğretim Lisesi	20	4.5
	Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi	6	1.4
Önceki Eğitim Düzeyi	Ortaokul mezunu	271	61.6
	Ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma	158	35.9
	Ortaöğretim (lise) mezunu	10	2.3
	Lisansüstü mezunu	1	.2
Mezuniyet Yılı	1980 ve öncesi	3	.7
	1981-1990	6	1.4
	1991-2000	58	13.2
	2001-2010	123	28
	2011-2020	214	48.5
	2021 ve sonrası	36	8.2
Açık Öğretim Liselerine Kayıt Yılı	2000 öncesi	4	.9
	2001-2010 arası	36	8.2
	2011-2020 arası	209	47.5
	2021 ve sonrası	191	43.4
	Toplam	440	100

Tablo 13'e göre açık öğretim liseleri öğrencilerin %94.1' i Açık Öğretim Lisesi' nde öğrenim görmektedir. Mesleki Açık Öğretim Lisesi öğrenci oranı %4.5, Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi öğrenci oranı ise %1.4' tür. Öğrencilerin %61.6' sının açık öğretim liselerine kayıt olmadan önceki eğitim düzeyi ortaokul mezunu, %35.6' sının ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılmıştır. Ön lisans ve lisans eğitim düzeyinde öğrenci bulunmamaktadır. Önceki eğitim kurumlarından 2011-2020 aralığında mezun olan öğrenci oranı %48.5 iken, açık öğretim liselerine 2011-2020 yılları arasında kayıt yaptıranların oranı %47.5, 2021 yılı sonrası kayıt yaptıranların oranı ise %43.4' tür.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Daha Önceki Eğitimlerini Tamamlamama Nedenlerine İlişkin Bulgular

Açık öğretim liselerine kayıtlı öğrencilerin, daha önceki eğitimlerini tamamlamama nedenlerinin dağılımları Tablo 14' te verilmiştir.

Tablo 14

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Eğitimlerini Tamamlamama Nedenlerine Göre Dağılımları

Eğitimi Tamamlamama Nedeni	Frekans	Yüzde (%)
Çalışmak zorunda kaldım	183	32.5
Ailem bir üst kademede eğitime izin vermedi	93	16.4
Ekonomik sıkıntılarım vardı	143	25.3
Okumanın gereksiz olduğunu düşündüm	6	1.1
Bulduğum yerleşim yerinde okul yoktu	20	3.6
Başarılı bir öğrenci olmadığım için cesaret edemedim	85	15.1
Siyasi nedenlerle devam edemedim	1	.2
Diğer (Mesleki eğitim merkezinde lise eğitimi zorunlu değildi)	1	.2
Diğer (Açık öğretim okulunda devam etmek istedim)	2	.4
Diğer (Ailemin sağlık problemleri nedeniyle devam edemedim)	2	.4
Diğer (Ailevi sebeplerden dolayı devam edemedim)	4	.7
Diğer (Okulda akran zorbalığına maruz kaldığım için)	1	.2
Diğer (Eğitimi tamamlıyorum, eksik bırakmadım)	1	.2
Diğer (Evlilik yaptığım için devam edemedim)	3	.5
Diğer (Lisede iki kez sınıfta kaldığım için)	2	.4
Diğer (Okulumu sevmiyordum)	1	.2
Diğer (Pandemi nedeniyle)	2	.4
Diğer (Sağlık problemlerimden dolayı devam edemedim)	6	1.1
Diğer (Ülke değiştirdiğim için devam edemedim)	2	.4
Diğer (Üniversite sınavına hazırlanmak için)	4	.7
Toplam	562	100

Tablo 14’ te öğrencilerin daha önceki eğitimlerini tamamlamama nedenlerine bakıldığında, yaklaşık %58’ i çalışmak zorunda olduklarını ve ekonomik sıkıntıları olduğunu belirtmiştir. Ailenin bir üst kademede eğitime izin vermeme oranı (%16.4) ve başarılı bir öğrenci olmadığı için cesaret edememe oranı (%15.1) da yüksektir.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Açık Öğretim Okullarından Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin açık öğretim okullarından nereden haberdar olduklarına ilişkin dağılımlar Tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Açık Öğretim Okullarından Haberdar Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Haberdar olma durumu	Frekans	Yüzde (%)
Sosyal medyadan	185	42.1
Televizyondan	5	1.1
Radyodan	1	.2
Gazete/dergiden	1	.2
Arkadaş çevresinden	216	49.1
Diğer (Ailemden)	12	2.7
Diğer (Hatırlamıyorum)	7	1.6
Diğer (Halk eğitimi merkezinden)	3	.7
Diğer (Öğretmenimden)	3	.7
Diğer (İş yerimden)	1	.2
Diğer (Çevremden)	1	.2
Diğer (Okulumdan)	2	.5
Diğer (Araştırarak)	3	.7
Toplam	440	100

Tablo 15’ e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %49.1’ i arkadaş çevresi, % 42.1’ i ise sosyal medya aracılığı ile açık öğretim okullarından haberdar olmuştur.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Öğrenim Görme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin açık öğretim okullarında öğrenim görme nedenlerine ilişkin dağılımlar Tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo 16*Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Öğrenim Görme Nedenlerine Göre Dağılımları*

Öğrenim Görme Nedeni	Frekans	Yüzde (%)
Meslek sahibi olmak	226	23.2
Çalıştığım işte yükselmek	73	7.5
İş başvuruları için diploma sahibi olmak	221	22.7
Toplumda saygınlık kazanmak istemek	115	11.8
Boş vakitlerimi değerlendirmek	58	6.1
Genel kültürümü arttırmak	120	12.3
Bir üst öğrenime devam etmek	147	15.1
Örgün eğitim dışına çıkarılma cezası almak	1	.1
Devamsızlık veya başarısızlık nedeniyle örgün eğitime devam etme hakkını kaybetmek	8	.8
Diğer (Açık öğretim okulunda okumak istemek)	1	.1
Diğer (Ailemden uzaklaşmak)	1	.1
Diğer (Asker olmak istemek)	1	.1
Diğer (Hayallerimi gerçekleştirmek)	1	.1
Toplam	973	100

Tablo 16'ya göre öğrencilerin % 23.2' si meslek sahibi olmak, %22.7' si iş başvuruları için diploma sahibi olmak, %15.1' i bir üst öğrenime devam etmek, %12.3' ü genel kültürünü arttırmak, %11.3' ü ise toplumda saygınlık kazanmak için açık öğretim liselerinde öğrenim görmektedir.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Teknolojiyi Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin teknolojiyi kullanma durumlarına ilişkin dağılımlar Tablo 17' de gösterilmiştir.

Tablo 17

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Teknolojiyi Kullanma Durumlarına Göre Dağılımları

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde (%)
Daha Önce Uzak- tan Eğitime Katılım Durumu	Evet	117	26.6
	Hayır	323	73.4
Bilgisayar Kullanma Düzeyi	Kullanmayı bilmiyorum	21	4.8
	Başlangıç düzeyinde	72	16.4
	Orta düzeyde	98	22.3
	İleri düzeyde	249	56.5
İnternet Kullanma Düzeyi	Kullanmayı bilmiyorum	21	4.8
	Başlangıç düzeyinde	51	11.5
	Orta düzeyde	197	44.8
	İleri düzeyde	171	38.9
Toplam		440	100

Tablo 17' ye göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %73.4' ü daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına veya dersine katılmamıştır. %56.5 oranında öğrenci ileri düzeyde, %22.3 oranında öğrenci orta düzeyde bilgisayar kullanabildiğini, %44.8 oranında öğrenci orta düzeyde, %38.9 oranında öğrenci ise ileri düzeyde internet kullanabildiğini belirtmektedir. Bilgisayar ve internet kullanmayı bilmeyenlerin oranı ise diğer düzeylere göre daha azdır.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Kayıt ve Ders İşlemlerine İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin kayıt yenileme ve ders işlemleri süreçlerine ve ders süreçlerindeki tercihlerine ilişkin bulgular tablolarda sırasıyla açıklanmıştır.

Tablo 18

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Kayıt ve Ders İşlemlerini Yapma Durumlarına Göre Dağılımları

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde (%)
Kayıt Yenileme İşlemleri	Kendim yapıyorum	329	74.5
	Bir yakınımдан/arkadaşımdan yardım alıyorum	49	11.1
	İrtibat merkezlerinden yardım alıyorum	62	14.1
	(Halk eğitimi merkezleri, yüz yüze eğitim merkezleri, MEBİM [Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezi])		
Ders Seçme İşlemleri	Yapmıyorum	11	2.5
	Kendim yapıyorum	314	71.4
	Bir yakınımдан/arkadaşımdan yardım alıyorum	59	13.4
	Otomatik ders atama butonunu kullanıyorum	56	12.7
	Toplam	440	100

Tablo 18' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %74.5' i kayıt yenileme işlemlerini kendisi yapmakta, %11.1' i bir yakınımından/arkadaşımdan, %14.1' i irtibat merkezlerinden yardım almaktadır. Öğrencilerin %71.4' ü ders seçme işlemlerini kendisi yapmakta, %13.4' ü bir yakınımından/arkadaşımdan yardım almakta, %12.7'si ise otomatik ders atama butonunu kullanmaktadır.

Tablo 19

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Ders Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Derslerin Tümünü Alma	Frekans	Yüzde (%)
Evet	367	83.4
Hayır	73	16.6
Toplam	440	100

Tablo 19'a göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %83.4'ü ders seçme dönemlerinde alması gereken derslerin tamamını almakta, yaklaşık %17 oranında öğrenci de daha az ders almaktadır.

Tablo 20

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Ders Çalışma Sürelerine Göre Dağılımları

Ders Çalışma Süresi	Frekans	Yüzde (%)
1 saatten az	230	52.3
1-2 saat arası	121	27.5
2-3 saat arası	57	13
3-4 saat arası	15	3.4
4 saat ve üstü	17	3.8
Toplam	440	100

Tablo 20' ye göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %52.3' ü günde ortalama bir saatten az ders çalışmaktadır. Üç saat ve üzeri ders çalışan öğrenci oranı % 7.2' dir.

Tablo 21

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Materyal Tercihlerine Göre Dağılımları

Materyal Tercihi	Frekans	Yüzde (%)
Basılı materyaller (kitap, soru bankası)	163	37
Dijital materyaller (videolar, görseller)	277	63
Toplam	440	100

Tablo 21' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %63' ü öğrenim süreçlerinde videolar, görseller gibi dijital materyalleri, %37' si ise kitap, soru bankası gibi basılı materyalleri kullanmaktadır.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Açık Öğretim Sistemini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin açık öğretim sistemini ders kitaplarını yeterli bulma, bilgi alabilme, öğrenim sürecinde sorun yaşanan konular, açık öğretim sistemini tavsiye etme durumlarına göre değerlendirmelerine ilişkin dağılımlar tablolarda sırasıyla açıklanmıştır.

Tablo 22

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Ders Kitaplarını İçeriğini Yeterli Bulma Durumlarına Göre Dağılımları

Ders Kitaplarının İçeriğini Yeterli Bulma	Frekans	Yüzde (%)
Evet	197	44.8
Hayır	243	55.2
Toplam	440	100

Tablo 22' ye göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %55.2' si ders kitapları içeriğini yeterli bulmazken, %44.8' i yeterli bulmaktadır. Ders kitapları içeriklerini yeterli bulan ve bulmayan öğrenci sayıları birbirine yakındır.

Tablo 23

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Bilgi Alabilme Durumlarına Göre Dağılımları

Bilgi Alabilme	Frekans	Yüzde (%)
Evet	312	70.9
Hayır	128	29.1
Toplam	440	100

Tablo 23' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %70.9' u yardıma ihtiyaç duyduğunda açık öğretim okulları irtibat merkezlerinden, okulların internet sitelerinden ve Millî Eğitim Bakanlığı İletişim Merkezinden (MEBİM) gerekli bilgilendirmeyi alabilmektedir. %29.1 oranında öğrenci ise yeterli bilgiyi alamadığını belirtmiştir.

Tablo 24

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Açık Öğretim Okullarını Tavsiye Etme Durumlarına Göre Dağılımları

Açık Öğretim Okullarını Tavsiye Etme	Frekans	Yüzde (%)
Evet	422	95.9
Hayır	18	4.1
Toplam	440	100

Tablo 24' e göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %95.9' u açık öğretim okullarını çevresindeki eğitim almak isteyen bireylere önereceğini, %4.1' i ise önermeyeceğini belirtmiştir.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Öğrenme Sürecindeki Sorun Yaşama Nedenlerine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin öğrenme süreçlerinde sorun yaşadıkları konulara ilişkin dağılımlar Tablo 25' te gösterilmiştir.

Tablo 25

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Sorun Yaşama Nedenlerine Göre Dağılımları

Sorun Yaşama Nedeni	Frekans	Yüzde (%)
Evdeki sorumluluklar	123	20.7
İşyerindeki sorumluluklar	252	42.4
Ailemin okumama ilişkin olumsuz davranışları	113	19
Yakın çevrenin okumama ilişkin olumsuz davranışları	49	8.2
Diğer (Alt yapının olmaması)	51	8.6
Diğer (Kitap masrafları ve diğer masraflar)	1	.2
Diğer (Sosyal medya telefonda çok zaman geçirmem)	1	.2
Diğer (Sağlık problemlerim)	4	.7
Toplam	594	100

Tablo 25' e göre öğrencilerin % 42.4' ü öğrenim süreçlerinde iş yerindeki sorumluluklarından, %20.7' si evdeki sorumluluklardan , %19' u ailenin öğrencinin okumasına ilişkin olumsuz davranışlarından, %8.2' si yakın çevrenin öğrencinin okumasına ilişkin olumsuz davranışlarından, %8.6' sı alt yapılarının olmamasından, %0.2' si ise eğitim masraflarından dolayı sorun yaşadığını belirtmiştir.

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Mezuniyetle İlgili Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin mezun olma durumlarına ve mezuniyetten sonra eğitimlerine devam etme düşüncelerine göre dağılımları Tablo 26' da gösterilmiştir.

Tablo 26

Açık Öğretim Liseleri Öğrencilerinin Mezun Olma ve Eğitime Devam Etme Durumlarına İlişkin Düşüncelerine Göre Dağılımları

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde (%)
Mezuniyete İlişkin Düşünce	Zamanında mezun olacağım	143	32.5
	Öğrenim sürem uzasa da mezun olacağım	264	60
	Eğitimimi yarıda bırakabilirim	33	7.5
Eğitime Devam Etme	Evet	373	84.8
	Hayır	67	15.2
Toplam		440	100

Tablo 26'ya göre açık öğretim liseleri öğrencilerinin %60' ı öğrenim süresi öğrenim süresi uzasa da mezun olacağını, %32.5' i zamanında mezun olacağını düşünmektedir. Eğitimini yarıda bırakabileceğini düşünen öğrenci oranı ise %7.5' tir. Öğrencilerin yaklaşık %85' i mezun olduktan sonra da eğitimlerine devam etmeyi, %15.2' si ise devam etmemeyi düşünmektedir.

Öğrencilerin Açık Öğretim Okullarındaki Eğitimin Etkililiğinin Artırılması İçin Önerilerine İlişkin Bulgular

Ankete katılan öğrencilerin açık öğretim okullarındaki eğitimin etkililiğinin artırılması için önerileri sınıflandırılarak Tablo 27' de gösterilmiştir.

Tablo 27

Açık Öğretim Okullarındaki Eğitimin Etkililiğinin Artırılması İçin Öneriler

Öneri Alanı	Frekans	Yüzde (%)
Eğitim Sistemi	218	33.9
Sınavlar	162	25.2
Ders Kitapları	47	7.3
Kayıt İşlemleri	29	4.5
Ders Seçme İşlemleri	26	4
Mezuniyet Şartları	20	3.1
Bilgilendirme	133	20.6
Öğrenme Süreçlerindeki Faaliyetler	9	1.4
Toplam	644	100

Tablo 27' ye göre öğrenciler açık öğretim okullarındaki eğitimin daha nitelikli hale gelebilmesi için eğitim sisteminde, sınavlarda, ders kitaplarında, kayıt ve ders seçme işlemlerinde, mezuniyet şartlarında, öğrencileri bilgilendirme yollarında, öğrenme süreçlerindeki faaliyetlerde değişiklikler yapılmasına dair önerilerde bulunmuşlardır. En fazla eğitim sistemi (%33.9) , açık öğretim okulları sınavları (%25.2) ve öğrenci bilgilendirmeleri (%20.6) konularında önerilerde bulunmaktadır. Öğrencilerin belirtilen konulardaki önerileri aşağıda özetlenmiştir.

Eğitim sistemi ile ilgili öneriler:

- Yüz yüze eğitim her lise türünde zorunlu olmalıdır.
- Bilgisayar ve internet kullanma düzeyinin artırılması için öğrencilere eğitimler verilmelidir.
- Ders içeriklerine ait videolar yayınlanmalıdır. EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sistemi üzerinden yayınlanan videolar daha da artırılmalıdır.
- Açık öğretim okulları öğrencilerine seviyelere göre kurslar verilmelidir.
- İmkânı olmayan öğrenciler için tablet veya bilgisayar verilmelidir.
- Açık öğretim okulları sınavları için yardımcı kaynaklar dağıtılmalıdır.
- Halk eğitimi merkezlerinde açık öğretim liselerine hazırlık dersleri olmalıdır.
- Öğrencilere günlük veya haftalık yüz yüze eğitimler verilmelidir.
- Özellikle kız çocuklarının okuması için teşvikler artırılmalıdır.

Sınavlar ile ilgili öneriler:

- İş ve sorumluluklar sebebiyle açık öğretim okulları sınavları online (çevrim içi) yapılmalıdır.
- Açık öğretim okulları sınavları yüz yüze yapılmalıdır.
- Sınavlardan önce yüz yüze dersler verilmelidir.
- Üniversite sınavlarına hazırlık için öğrencilere ÖSYM (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi)' nin sınav soruları ile deneme uygulamaları yapılmalıdır.
- Açık öğretim okulları sınav soruları düzenlenmeli, daha kolay düzeyde olmalıdır.
- Son dönem lise öğrencilerine üniversite sınavına hazırlık için kaynak kitaplar verilmelidir.

- Sınav tarihleri daha erken açıklanmalıdır.
- Sınavlar daha sık arayla yapılmalıdır.
- Açık öğretim okulları sınav soruları kitap içerikleriyle birebir uyumlu olmalıdır.

Ders kitapları ile ilgili öneriler:

- Kitap içerikleri düzenlenmelidir.
- Ders kitaplarının içerikleri sadeleştirilmelidir.
- İngilizce ders kitaplarında kazanılması gereken kelimeler için etkinlikler oluşturulmalı, kitaplar daha ayrıntılı olmalıdır.

Kayıt işlemleri ile ilgili öneriler:

- Kayıt işlemleri süreleri uzatılmalıdır.
- Kayıt yenileme süreçlerini kaçırınlar için ek süre verilmelidir.
- Kayıt işlemleri daha anlaşılır olmalıdır.

Ders seçme işlemleri ile ilgili öneriler:

- Ders seçimlerinde belirlenen sayıdan daha fazla ders seçilebilmelidir.
- Ders seçme işlemleri daha anlaşılır olmalıdır.

Mezuniyet şartları ile ilgili öneriler:

- Mezuniyet için gerekli kredi sayısı azaltılmalıdır.

Açık öğretim okulları ile ilgili bilgilendirmelerle ilgili öneriler:

- Açık öğretim okulları kayıt veya ders seçim işlemleri ile ilgili öğrencilere ücretsiz SMS (kısa mesaj) gönderilmelidir.
- Bilgilendirme alabileceğimiz danışman öğretmenler olmalıdır.
- Açık öğretim okullarının toplumdaki bilinirliği artırılmalıdır.
- Halk eğitimi merkezinde çalışan görevliler sade, anlaşılır bir dil kullanmalıdır.
- Açık öğretim okulları öğrencilerine irtibat merkezleri haricinde daha kapsamlı bilgi verilecek, ayrı bir yapı oluşturulmalıdır.
- Sosyal medyada açık öğretim okulları ile ilgili daha çok ve ayrıntılı paylaşımlar yapılmalıdır.

- Halk eğitimi merkezleri açık öğretim okulları konusunda daha aktif çalışmalıdır.

Öğrenim süreçlerindeki faaliyetler ile ilgili öneriler:

- Öğrencilerle birlikte projeler tasarlanabilir.
- Açık öğretim okulları öğrencileri için müze gezisi, doğa yürüyüşü, sinema, tiyatro gibi kültürel etkinlikler planlamalıdır.

Sonuç ve Tartışma

Açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin ve eğitim süreçlerinin incelendiği bu çalışmada öğrencilere araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Uygulama sonucunda veriler üzerinden yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmanın birinci amacı olan açık öğretim liseleri öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinden kişisel özelliklerinin incelenmesi bulgularına göre açık öğretim liselerinde kadın öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısından fazladır. Yaş gruplarına göre dağılımlarda 18-27 yaş aralığındaki genç öğrenci sayısı daha fazla olup, 50 yaş ve üzeri öğrenci sayısı oldukça azdır. Bu durum açık öğretim liselerine 18 yaş sonrası genç nüfusun daha çok kayıt yaptırdığını göstermektedir. Kayıtlı öğrencilerin en fazla yaşadığı il İstanbul'dur. Açık öğretim okulları öğrencilerinin genel dağılımlarında İstanbul'daki öğrenci sayısının fazla olması araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (MEB, 2022h). İstanbul ilinin genellikle farklı bölgelerden göç alması ve nüfusunun fazla olması sebebiyle buradaki açık öğretim okulları öğrenci sayısının fazla olmasının da olağan olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlasının medeni durumu evlidir. Çocuk sayıları bulgularına göre yarısının çocuğu yoktur, çocuğu olanlarda ise iki çocuğu olanların oranı fazladır. Çocuk sayısının bireylerin eğitime katılma istekleri konusunda etkili olduğunu belirten Gür ve Kurt'a (2011) göre çocuk sayısı arttıkça eğitime katılma isteğini azalmaktadır. Öğrencilerin çalışma durumlarına bakıldığında yarısından fazlasının çalışmadığı, çalışan kesimde ise özel sektörde çalışanların kamu sektöründe çalışanlardan daha fazla olduğu görülmüştür. Aktaş' a (2019) göre işsiz olan veya çalışmayan yetişkinlerin eğitime katılma talepleri kamuda çalışanlara göre daha çok mesleki ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden aile özelliklerine bakıldığında anne-baba eğitim düzeylerinin çoğunlukla ilköğretim ve altı, eşi olanların eşlerinin eğitim düzeylerinin ise ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılma olduğu görülmektedir. Bu durum anne, baba ve eş eğitim düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Ailelerin gelir düzeyi ise genellikle asgari ücretten azdır. Aslanargun, Bozkurt ve Sarıoğlu'

na göre (2016) anne-baba eğitim düzeyi ve gelir düzeyi bireylerin akademik başarıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin evlerinde materyal olarak kitaplık ve çalışma odasına oranla daha çok bilgisayar ve internet bağlantısı vardır.

Araştırmanın ikinci amacı olan açık öğretim liseleri öğrencilerinin eğitim bilgilerine göre dağılımlarının incelenmesi bulgularına göre öğrencilerin çoğunluğu açık öğretim lisesinde öğrenim görmekte olup mesleki açık öğretim lisesi ve açık öğretim imam hatip lisesinde öğrenim gören öğrenci sayısı daha azdır. Açık öğretim liseleri öğrencilerinin daha önceki eğitim düzeyleri ortaokul ve ortaöğretim (lise) ara sınıftan ayrılmadır. Yüksek eğitim düzeyinde öğrenci bulunmamaktadır. Öğrencilerin bu okullardan mezun olma yılları çoğunlukla 2011-2020 tarihleri aralığındadır. Açık öğretim liselerine kayıtlar ise 2011-2020 tarihlerinde ve 2021 ve sonrasında fazladır. 2021 yılı sonrasında dünyada görülen pandemi dolayısıyla insanların evden çalışmaları ve sorumluluklarının azalması, açık öğretim okulları çevrim içi (online) sınavlara katılma imkânlarının olması, kayıt sayılarının artmasının nedenleri olarak düşünülmektedir.

Öğrencilerin daha önceki eğitimlerini tamamlamama nedenlerine bakıldığında öğrencilerin çalışmak zorunda olmaları ve ekonomik sıkıntılar yaşamalarının en fazla nedenler olduğu görülmektedir. Belen ve diğerleri (2021) açık öğretim lisesi öğrencilerinin maddi sebeplerle çalışmak zorunda olup örgün eğitimden ayrıldıklarını, bu nedenle eğitimde fırsat eşitliği sağlanması için bu konuda çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmektedir. Sözer (2017) ise mesleki açık öğretim liselerinde kayıtlı öğrencilerin eğitimlerini yarıda bırakma nedenlerinin okulun uzak olması ve okula karşı olumsuz görüşlerin olması gibi okul kaynaklı sebepler; derslerde başarısız olma, okula karşı ilgi duymama gibi kişisel sebepler; ailedeki ve arkadaş çevresi sorunlar gibi çevresel sebepler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Devamsızlık problemleri, akademik başarısızlık, ekonomik problemler, çalışmak zorunda olma da yüksek oranda örgün eğitimden ayrılma nedenleri olarak görülmektedir (Öncü, 2017). Belirtilen araştırmalar, bu araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Öğrenciler açık öğretim okullarından çoğunlukla arkadaş çevreleri ve sosyal medya üzerinden haberdar olmuşlardır. Bu durum eğitimde sosyal çevrenin ve iletişim araçlarının önemini göstermektedir. Yapılan diğer araştırmalar, arkadaş çevresinin ve sosyal medyanın eğitim ile ilgili haberleşmede etkili olduğunu göstermektedir (Çalışkan ve Mencik, 2015; Kamiloğlu ve Yurttaş, 2014).

Öğrencilerin açık öğretim liselerine kayıt yaptırılmalarının nedenlerinde ise meslek sahibi olma ve iş başvuruları için diploma sahibi olmanın oranlarının fazla olduğu görülmektedir. Alanyazındaki araştırmalara göre öğrencilerin açık öğretim liselerinde

öğrenim görme amaçlarında meslek sahibi olma, eğitimlerini tamamlayabilme oranının yüksek olması (Demirtaş, Tutkun ve Arslan, 2017; Sözer, 2017) bu bulguyu destekler niteliktedir. Kişilerin eğitim düzeylerinin sosyal ve ekonomik durumlarıyla yakından ilişkili olduğunu belirten Güngör ve Özdemir (2017) bireylerin meslek sahibi olmalarında eğitim düzeyinin önemini vurgulamaktadır.

Öğrencilerin teknolojiyi kullanma durumlarına göre dağılımlarında, daha önce herhangi bir uzaktan eğitime katılmayanların oranının yüksek olmasına rağmen, bilgisayar ve internet kullanma düzeylerinin orta ve ileri düzeylerde olduğunu belirttikleri görülmektedir. Günümüzde yetişkinlerin internet kullanım oranları yüksek olup (Bilgin, Keskin ve Ak, 2018) açık öğretim liseleri öğrenme süreçlerinde de teknolojiden yararlanmaya artan bir ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Karaağaçlı, 2014).

Açık öğretim okullarında kayıt yenileme ve ders seçme işlemlerinde öğrencilerin çoğunluğu kayıt yenileme ve ders seçme işlemlerini kendisi yapmakta, dönem derslerinin tümünü almaktadır. Öğrencilerin çoğu günde bir saatten az ders çalışıp ders çalışma materyali olarak dijital materyalleri tercih etmektedir. Sipahi (2019) ise açık öğretim liseleri öğrencilerinin dijital materyalleri kullanmakta yetersiz olduklarını, basılı materyalleri daha fazla kullandıklarını belirtmektedir. Bu araştırmadaki öğrencilerin daha fazla dijital materyalleri kullanma nedeninin, gelişen teknoloji ile birlikte öğrencilerin daha çok dijital materyallere yönelmesi, pandemi sebebiyle uzaktan eğitim süreçlerine daha fazla alışması olabileceği düşünülmektedir. Şenel ve Kutlu (2015) uzaktan eğitim programına katılan öğrencilerin ders çalışma yöntemleri ve ders çalışma saatlerinin akademik başarıları üzerinde etkili olduğunu, eğitsel videolar izleyerek ders çalışmanın öğrencilerin akademik başarılarını daha çok yordadığını belirtmişlerdir.

Açık öğretim okullarındaki sistemi değerlendiren öğrenciler, genellikle ders kitaplarının içeriğini yeterli bulmakta, öğrenim süreçlerinde yardıma ihtiyaç duyduklarında irtibat merkezlerinden, okulların internet sitelerinden veya MEBİM' den gerekli bilgileri alabilmektedir. Öğrenciler açık öğretim okullarını çevresindeki insanlara da tavsiye etmektedirler.

Öğrenciler öğrenim süreçlerinde en fazla iş yerindeki sorumluluklarından dolayı sorun yaşamaktadır. Örgün eğitim çağı dışına çıkmış bireylerin genellikle hem çalışıp hem açık öğretim okullarında eğitimlerini tamamlamaları öğrenim süreçlerinde sorun yaşamalarına sebep olmaktadır. Buna rağmen fazla oranda öğrenci öğrenim süresi uzasa da mezun olacağını ve mezun olduktan sonra da eğitim hayatlarına devam etmeyi düşünmektedir. Başka bir çalışmada, açık öğretim liselerindeki öğrenciler, üniversite sınavına girerek öğrenimlerine devam edeceklerini belirtmişlerdir (Çam ve Bayram, 2015).

Araştırmanın üçüncü amacı olan öğrencilerin açık öğretim okullarındaki eğitimin etkililiğinin artırılması adına önerilerin; eğitim sistemi, kayıt ve ders seçme işlemleri, mezuniyet şartları, sınavlar, ders kitapları, öğrencilere yapılan bilgilendirmeler ve öğrenim süreçlerindeki faaliyetler ile ilgili olduğu görülmektedir. Mesleki açık öğretim liselerinde ve açık öğretim imam hatip liselerinde alan dersleri yüz yüze eğitim ile verilirken, açık öğretim liselerinde öğrenciler herhangi bir yüz yüze eğitim dersi bulunmamaktadır. Bulgulara göre açık öğretim liselerinde öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğunun eğitim sistemleri ile ilgili önerilerinde uzaktan eğitim kapsamında daha fazla ders içeriklerine ait videolara ihtiyaç duyduklarını, derslerin daha anlaşılır olması için yüz yüze eğitim ile kurslar verilmesini talep etmektedir. Benzer bir çalışmada, öğrenciler yüz yüze eğitimin olmaması sebebiyle uzaktan eğitime uyum sağlamada sorun yaşadıklarını, yüz yüze eğitimle desteklenmeyi istediklerini belirtmektedir (Sipahi, 2019). Price, Richardson, Jelfs' in (2007) yaptıkları çalışmaya göre, uzaktan eğitim kursunda çevrimiçi destek alan öğrenciler yüz yüze eğitimle destek alan öğrencilere oranla daha az akademik başarı sağlamaktadır. Bu durum, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimle desteklenmesinin faydalı olabileceğini göstermektedir.

Öğrenciler sınavlara hazırlık için yardımcı kaynaklara ihtiyaçları olduğunu da belirtmişlerdir. Özellikle üniversite sınavı öncesinde çeşitli kurslar düzenlenmesi ve üniversiteye hazırlık için deneme sınavları yapılmasını talep etmektedirler. Açık öğretim okulları sınavlarının daha kolay düzeyde olmasını, sınav tarihlerinin daha erken açıklanmasını ve sınavların daha sık arayla yapılmasını da istemektedirler.

Ders seçme ve kayıt işlemleri ile ilgili önerilerinde, bilgilendirmelerin daha anlaşılır olması, bilgilendirmeler ile ilgili sosyal medyada daha çok paylaşım yapılması, açık öğretim okullarının toplumdaki bilinirliğinin artırılması adına faaliyetler düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Halk eğitimi merkezleri çalışanlarının öğrencilerle sade ve anlaşılır bir dil kullanarak, açık öğretim okulları ile ilgili daha fazla çalışma yapmalarını önermişlerdir. Materyal konusunda ders kitaplarının içeriğinin sadeleştirilmesini belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğrenciler çeşitli nedenlerle eğitimlerini yarıda bıraktıkları için öğrenim süreçlerinde sosyal faaliyetlerde bulunamadıklarından, açık öğretim okullarında öğrenim gördükleri süreçte sosyal ve kültürel faaliyetlere yer verilmesini önermektedirler.

Öneriler

Bu çalışmada, örgün eğitim çağı dışına çıkmış ve eğitimlerini açık öğretim liselerinde tamamlamak isteyen öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve eğitim süreçleri incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerden açık öğretim okullarındaki eğitimin etkililiğini artırılması adına önerileri alınmıştır. Araştırma bulgularına göre aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Araştırmada öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden kişisel özelliklerine bakıldığında çoğunluğun kadınlardan, 18-27 yaş arası gençlerden oluştuğu görülmüştür. Cinsiyet ve yaş düzeyleri ile yetişkin bireylerin eğitimlerini tamamlama durumlarına ilişkin korelasyonel çalışmalar yapılabilir.
2. Öğrencilerin daha önceki eğitimlerini çalışmak zorunda olmaları sebebiyle bıraktıkları, açık öğretim okullarındaki eğitim süreçlerinde de iş yerindeki sorumluluklarından dolayı sorun yaşadıkları görülmüştür. Bu nedenle hem eğitimine devam eden hem de çalışma hayatındaki yetişkinlerin sorunların çözümüne yönelik farklı araştırmalar yapılabilir.
3. Öğrencilerin açık öğretim liselerine meslek sahibi olmak ve iş başvurularında diploma sahibi olmak için kayıt yaptırdığı görülmüştür. Bu öğrencilerin mezuniyetten sonraki istihdam olma durumlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.
4. Öğrencilerin aile özelliklerinde anne, baba ve eş eğitim düzeyinin ve ailelerin gelir düzeyinin düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından eğitimlerine sonradan devam eden bu yetişkinlerin ders başarıları ile aile özellikleri arasındaki ilişkiler ortaya koyulabilir.
5. Öğrencilerin açık öğretim okullarındaki eğitimin etkililiğinin artırılması adına verdikleri önerilere göre;
  - a) Öğrencilerin ders ve sınav başarısı için videolarla ders anlatımlarına, yüz yüze eğitimlere ve ek yardımcı kaynaklara ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Bu nedenle açık öğretim okulları öğrencileri için;
    - Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden öğrencilere sunulan dijital içerikler geliştirilerek daha fazla etkileşimli videoya yer verilebilir.
    - Halk eğitimi merkezlerindeki destekleme ve yetiştirme kursları haricinde, öğrencilerin zorlandıkları açık öğretim liseleri dersleri ve dönem sınavlarından önce genel tekrar dersleri için kurslar düzenlenebilir.
    - Ders kitapları haricinde yardımcı kaynaklar dijital olarak kullanıma sunulabilir.
    - Üniversite sınavları öncesinde deneme sınavları yapılabilir.
  - b) Öğrencilerin eğitim süreçlerinde daha fazla yönlendirme ve bilgilendirmeye ihtiyaç duydukları görülüşünden açık öğretim okulları ile ilgili sosyal medya üzerinden daha fazla tanıtımlar yapılabilir. Öğrencilerin eğitim süreçlerindeki rehberlik ve danışma faaliyetleri geliştirilebilir.

- c) Çeşitli nedenlerle örgün eğitim çağı dışına çıkan bu yetişkinlerin tekrar eğitim hayatlarına devam etmelerine ilişkin teşvikin artırılması adına sosyal ve kültürel faaliyetlere yer verilebilir.

Kaynakça

- Aktaş, E. (2019). *Halk eğitim merkezine devam eden yetişkinlerin eğitim taleplerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Aslanargun, E., Bozkurt, S. ve Sarioğlu, S. (2016). Sosyo ekonomik değişkenlerin öğrencilerin akademik başarısı üzerine etkileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27/3), 201-234. <https://dergipark.org.tr/en/pub/usaksosbil/issue/24734/261548>
- Battin-Pearson, S., Newcomb, M. D., Abbott, R. D., and Hill, K. (2000). Predictors of early high school dropout: A test of five theories. *Journal of Educational Psychology*, 92(3), 568-582. <https://psycnet.apa.org/buy/2000-12129-015>
- Belen, A., Kandak, M., Demir, E., Çekin, B., Demir, M. ve Kandak, D. (2021). Açık lise öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda açık liseyi tercih nedenlerinin belirlenmesi: Ermenek örneği. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 3(6), 99-114 . <https://dergipark.org.tr/en/pub/sosguz/issue/64638/930441>
- Bilgin, N. Ç., Kesgin, M. T., ve Aka, B. (2018). *Yetişkinlerin internet kullanma durumu ve bazı sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisi*. *ERPA 2018*, 461. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1393653>
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34117/378446>
- Campbell, L. (2004). A strong as the weakest link: Urban high school dropout. *High School Journal*, 87(2),16-24. <https://www.jstor.org/stable/40364301>
- Chamadia, S., and Mubarik, M. S. (2021). Assessing the effectiveness of vocational training programs in Pakistan: an experimental study. *Education+ Training*, 63(5). 665-678. <https://doi.org/10.1108/ET-04-2020-0085>
- Chuang, H. (1997). High school youths dropout and re-enrolment behavior. *Economics of Education Review*, 16(2),171-186. [https://doi.org/10.1016/S0272-7757\(96\)00058-1](https://doi.org/10.1016/S0272-7757(96)00058-1)
- Coombs, P. H. and Ahmed, M. (1973) *New paths to learning*, UNICEF: New York.

- Çalışkan, M. ve Mencik, Y. (2015). Değişen dünyanın yeni yüzü: sosyal medya. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli sosyal Bilimler Dergisi, (50), 254-277. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32944/366052>
- Çam, F. T., ve Bayram, A. (2015). Açık öğretim lisesinde artış: Kadın öğrenciler. *Eğitim Bilim Toplum*, 13(49), 84,99. <https://hdl.handle.net/11494/4034>
- Çetinkaya, S., ve Demirel, B. (2022). Öğrencilerin açık öğretim lisesini tercih nedenleri ve açık öğretim lisesi hizmetlerine yönelik görüşleri (Erzin Örneği). *Research in Social Sciences*, 2. 79-104. https://www.researchgate.net/profile/Bora-Cosar/publication/363657246_Relationship_of_Passion_for_Work_with_Turkish_Academics_A_Qualitative_Research/links/632862df071ea12e364666be/Relationship-of-Passion-for-Work-with-Turkish-Academics-A-Qualitative-Research.pdf#page=78
- Can, E. ve Sakallı, A. (2023). Örgün eğitimden açık liseye geçiş nedenleri: Bir durum çalışması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 194-237. Doi: 10.51948/auad.1214224
- Daniel, S. S., Walsh, A. K., Goldstone, D. B., Arnold, E. M., Reboussin, B. A., and Wood, F. B. (2006). Suicidality, school dropout, and reading problems among adolescents. *Journal of Learning Disabilities*, 39(6), 507-514. <https://doi.org/10.1177/00222194060390060301>
- Dekkers, H., and Claassen, A. (2001). Dropouts-Disadventeged by defination? A study of the perspective of early school leavers. *Studies in Educational Evaluation*, 27(4), 341-354. <https://eric.ed.gov/?id=EJ646437>
- Demirtaş, Z., Tutkun, Ö. F. ve Arslan, A. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi (MAÖL) öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik görüşleri. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 231-240. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pesausad/issue/36306/413513>
- Dirik, H. (2020). *Ortaöğretim kurumlarında okul terkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Doll, B., and Hess, R. (2001). Trough a new lens: Contemporary psychological perspectives on school completion and dropping out of high school. *School Psychology Quarterly*, 16(4), 351-356. <https://doi.org/10.1521/scpq.16.4.351.19895>

- Duman, A. (2003). Bazı eğitim bilimi kavramlarına ilişkin genel bir değerlendirme. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 0-0. <https://dergi-park.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23504/250420>
- Ellenbogen, S., and Chamberland, C. (1997). The peer relations of dropouts. A comparative study of a risk and not at-risk youths. *Journal of Adolescence*, 20(4),355-367. <https://doi.org/10.1006/jado.1997.0092>
- Fortbildung (2022). *Schulformen*. <https://www.fortbildung.net/ratgeber/schulformen>
- French, D., and Conrad, J. (2001). School dropout as predicted by peer rejection and antisocial behavior. *Journal of Research on Adolescence*, 11(3), 225-244. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00011>
- Graeff-Martins, A., Oswald, S., Comassetto, J., Kieling, C., Goncalves, R., and Rihde, L. (2006). A package of intervention to reduce school dropout in public schools in a developing country. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 15(8), 442-449. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00787-006-0555-2>
- Güçlü, M. ve Bozgeyikli, H. (2017). Türkiye’de mesleki açık öğretim liseleri: Tarihsel gelişim açısından bir değerlendirme. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(14), 138-155.
- Güngör, C. ve Özdemir, M.Ç. (2017). Sosyal sermaye ve eğitim ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 70-90. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/29870/300285>
- Gür, B. S. ve Kurt, D. T. (2011). Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27). <https://dergipark.org.tr/en/pub/spcd/issue/21121/227502>
- Kamiloğlu, F. ve U. Yurttaş, Ö. (2014). Sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısı ve lise öğrencileri üzerine bir alan çalışması. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (21) , 129-150. Doi: 10.16878/gsuilet.96678
- Karaağaçlı, M. (2014). Açık öğretim lisesi yapısal işleyiş süreçlerinde teknoloji kullanımı ve etkileşimli teknolojiler gereksinimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(3), 250-264.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi* . Nobel Yayın Dağıtım.

- McMillan, M., Kaufmann, P., and Whitener, S. (1994). *Dropout rates in the united states: 1993*. USGPO. <https://nces.ed.gov/pubs96/96863.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği*.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2020). *Millî Eğitim İstatistikleri 2020/’21. Örgün Eğitim*. https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022a). *Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi - Okulumuz*. <https://aoihl.meb.gov.tr/>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022b). *Açık Öğretim Lisesi - Tarihçe*. <http://aol.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/1>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022c). *Açık Öğretim Ortaokulu - Okulumuz*. <https://aio.meb.gov.tr/www/okulumuz/icerik/2>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022d). *Mesleki Açık Öğretim Lisesi - Okulumuz*. <https://maol.meb.gov.tr/>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022e). *Hayat Boyu Öğrenme*. Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi II. <https://hayatboyu.meb.gov.tr/hayat-boyu-ogrenme/>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022f). *Millî Eğitim İstatistikleri - Örgün Eğitim*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022g). *Mesleğim Hayatım*. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/yaygin-egitim>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2022h). *Açık Öğretim Daire Başkanlığı 2021-2022 Eğitim ve Öğretim Yılı Öğrenci İstatistikleri*. Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün E-26879895-605.01-49511601 sayılı ve 12.05.2022 tarihli yazısı ile ulaşılmıştır.

- Millî Eğitim Bakanlığı (2022i). *Strateji Geliştirme Başkanlığı Millî Eğitim İstatistikleri*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>
- Mollaibrahimoğlu, M. (2016). Lifelong learning policies in Turkey. *Journal of Life Economics*, 3(Special/Öz),119-125. <https://doi.org/10.15637/jlecon.145>
- Murphy, E., Rodríguez-Manzanares, M. A., and Barbour, M. (2011). Asynchronous and synchronous online teaching: Perspectives of Canadian high school distance education teachers. *British Journal of Educational Technology*, 42(4), 583-591. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2010.01112.x>
- Öncü, E. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin açık öğretim lisesine geçiş nedenlerine ilişkin öğrenci, okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peter-A.-Silbermann-Schule (2022). *Staatliches Abendgymnasium für Berufstätige*. <https://abendgymnasium.de/ueber-uns/peter-a-silbermann/>
- Price, L., Richardson, J. T., and Jelfs, A. (2007). Face-to-face versus online tutoring support in distance education. *Studies in higher education*, 32(1), 1-20. Doi: 10.1080/03075070601004366
- Rees, D. I., and Mocan, H. N. (1997). Labor market conditions and the high school dropout rate: Evidence from New York State. *Economics of Education Review*, 16(2), 103-109. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272775796000374>
- Sipahi, K. B. (2019). *Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıladıkları engeller ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Sözer, Y. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (30), 493-507. <https://doi.org/10.14582/DUZ-GEF.785>
- Şahin, U., ve Uysal, M. (2017). Açık öğretim lisesinin yetişkin eğitiminde katılım sorunsalı bağlamında incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(1), 127-159. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/508575>

- Şenel, S. ve Kutlu, Ö. (2016). Ankara Üniversitesi uzaktan eğitim programına katılan öğrencilerin akademik başarılarını yordayan faktörler. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 6(2) , 0-0. Doi: 10.21031/epod.87414
- Tabachnick, B. G., and Fidell, L. S (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Taylı, A. (2008). Eğitim sisteminde önemli bir sorun: Okulu bırakma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 89-101. <http://acikerisim.mu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12809/8379>
- The National Institute of Open Schooling (2022). *NIOS*. <https://www.nios.ac.in/>
- Toprak, M., ve Erdoğan, A. (2012). Yaşamboyu öğrenme: Kavram, politika, araçlar ve uygulama. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 69-91. <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/61478/917984>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2012-2020). *Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1>